

ปัจจัยที่มีผลต่อสภาพครอบครัวอบอุ่นของเกษตรกร ในอำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่

Factors Affecting Warm Hearted Family Conditions of Farmers in Omkoi District, Chiang Mai Province

นฤมล เกรือริยะ^{1*}, จุฑาทิพย์ เฉลิมผล¹, รุจ ศิริสัตย์ลักษณ์¹ และ จุฑามาศ โชติบัง²
Narumol Kruiyia^{1*}, Juthathip Chalermphol¹, Ruth Sirisunyalak¹
and Jutamas Chotibang²

บทคัดย่อ: การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม บางประการของครอบครัวเกษตรกร และปัจจัยที่มีผลต่อสภาพครอบครัวอบอุ่นของครอบครัวเกษตรกรในอำเภอ อมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ ครอบครัวเกษตรกรในอำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 194 ราย เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ ใช้สถิติเชิงพรรณนาในการหา ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานด้วยการวิเคราะห์ถดถอยพหุ ผลการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่เกษตรกรเป็นเพศชาย ร้อยละ 88.1 มีอายุเฉลี่ย 45.5 ปี นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 74.2 เกษตรกรไม่ ได้รับการศึกษา ร้อยละ 51.0 มีการจดทะเบียนสมรส ร้อยละ 59.3 มีพิธีแต่งงาน ร้อยละ 97.9 ส่วนใหญ่มี สมาชิกในครัวเรือน 4 คน มีบุตร 4 คน มีแรงงานในภาคเกษตรครัวเรือนละ 2 คน มีรายได้เฉลี่ย 45,234 บาท ต่อปี และร้อยละ 76.3 ได้รับข้อมูลข่าวสารจากผู้นำชุมชนและหน่วยงานต่าง ๆ ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อสภาพครอบครัวอบอุ่นของเกษตรกร ได้แก่ ศาสนา ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน และข้อมูลข่าวสารจากผู้นำชุมชนและหน่วยงานต่าง ๆ

คำสำคัญ: ครอบครัวอบอุ่น, ครอบครัวเกษตรกร, ปัจจัย

ABSTRACT: The purpose of this research was to study some certain personal, economic and societal characteristics of farmers' families and factors affecting the warm hearted family conditions of farmers in Omkoi District, Chiang Mai Province. The sample group used in the research was families of farmers in Omkoi District Chiang Mai Province, consisting of 194 people. Data were collected by using questionnaires. Descriptive statistics used for data analysis include percentage, mean, maximum, minimum, and stand deviation. Hypotheses are tested using multiple regression analysis. The results show that Most of the farmers are male, 88.1%. The average aged is 45 years. 74.2% are Buddhists and 51.0% are uneducated. For 59.3% are married and almost all, 97.9%, have wedding ceremony. Most of them have 4 household members, 2 children and 2 people per household for labor in the agricultural sector. An average income is 45,234 baht per year. There is 76.3% receive information from community leaders and organizations. The hypothesis testing found that the factors that relate to the warm hearted family of farmers are religion, education level, number of household members and receive sources of news and information from community leaders and organizations.

Keywords: Happiness, Farmer, Factor

¹ ภาควิชาพัฒนาเศรษฐกิจการเกษตร คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 50200

Department of Agricultural Economic, Faculty of Agriculture, Chiang Mai University 50200

² คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 50200

Faculty of Nursing, Chiang Mai University 50200

* Corresponding author: k_pangyam@hotmail.com

บทนำ

ครอบครัวเป็นสถาบันทางสังคมแรกเริ่มที่มีความสำคัญที่สุด เนื่องจากเป็นสถาบันแรกที่ทำหน้าที่ทางสังคมในการถ่ายทอดค่านิยม ปลูกฝังความเชื่อ สร้างเสริมทัศนคติ กำหนดบุคลิกภาพ วิธีประพฤติปฏิบัติตน รวมทั้งการสร้างบรรทัดฐานทางสังคมให้แก่สมาชิกกลุ่มต่อไป(สำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย, 2549) ซึ่งครอบครัวมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่ออนาคตของสังคม เพราะการสร้างสมาชิกใหม่ให้แก่สังคมเป็นบทบาทที่ไม่มีสถาบันใดทำหน้าที่แทนได้ หากครอบครัวเป็นครอบครัวที่เต็มเปี่ยมไปด้วยสายใยแห่งความรัก สมาชิกในครอบครัวก็มักจะเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพ ตรงกันข้ามหากครอบครัวเต็มไปด้วยปัญหา ขาดความรักขาดความอบอุ่น สมาชิกของครอบครัวก็มักจะมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนอันจะนำมาซึ่งปัญหาสังคม (ประจักษ์, 2553) ดังนั้นครอบครัวจึงเปรียบเสมือนจักรกลชิ้นแรกที่ทำหน้าที่หล่อหลอมบุคลิกภาพของบุคคลให้เป็นไปตามที่สังคมต้องการ นำไปสู่การดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข ขณะเดียวกันยังเป็นแหล่งให้ความช่วยเหลือดูแล เยียวยา บำบัด ฟื้นฟู ในยามที่ต้องเผชิญกับปัญหาวิกฤตที่มากกระทบต่อวิถีการดำเนินชีวิตของสมาชิกในครอบครัวอีกด้วย และครอบครัวยังถือเป็นหน่วยเศรษฐกิจย่อยที่สุดที่มีความสำคัญสูงต่อระบบเศรษฐกิจ ไม่ว่าจะจะเป็นกระบวนการผลิต การบริโภค และการออม ที่จะต้องเริ่มจากครอบครัวก่อนทั้งสิ้น รวมทั้งเป็นรากฐานการสร้างชุมชนและสังคมที่เข้มแข็งอีกด้วย (สมพร, 2547)

จากข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติพบว่า ดัชนีครอบครัวอบอุ่นลดลงจากร้อยละ 68.31 ในปี พ.ศ.2555 เป็นร้อยละ 65.34 ในปี พ.ศ.2558 โดยดัชนีบทบาทหน้าที่ของครอบครัวลดลงจากร้อยละ 73.85 เป็นร้อยละ 64.92 ในช่วงเวลาเดียวกัน และเมื่อพิจารณาดัชนีสัมพันธภาพในครอบครัวพบว่า ลดลงจากร้อยละ 57.88 ในปี พ.ศ.2555 เป็นร้อยละ 56.86 ในปี พ.ศ.2558 ขณะที่ดัชนีการพึ่งพาตนเองของครอบครัวเพิ่มขึ้นเล็กน้อยจากร้อยละ 73.21 ในปี พ.ศ.2555 เป็นร้อยละ 74.23 ในปี พ.ศ.2558 ข้อมูลดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าการลดลงของดัชนีบทบาทหน้าที่ของครอบครัวยัง

อยู่ที่ระดับที่ต้องปรับปรุง ส่วนดัชนีด้านสัมพันธภาพในครอบครัวอยู่ในระดับที่ต้องเร่งแก้ไขมาโดยตลอด ดังนั้นการพัฒนาครอบครัวให้มีความอบอุ่นหรือเข้มแข็ง จึงจำเป็นต้องมีการศึกษาและพัฒนาโดยคำนึงถึงความต้องการของครอบครัวและแนวโน้มที่เปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่ควบคู่กันไป (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559)

ด้วยสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงทำให้รูปแบบของครอบครัวเปลี่ยนแปลงตาม การสร้างเสริมศักยภาพของครอบครัวเพื่อพัฒนาสู่ครอบครัวอบอุ่น จะเป็นแนวทางการพัฒนาคุณภาพทรัพยากรมนุษย์และรักษาไว้ซึ่งแรงงานสำคัญในภาคการเกษตรของประเทศที่มีทั้งความสามารถและศักยภาพ โดยอาศัยกระบวนการที่เสริมพลังซึ่งกันและกันอย่างมีประสิทธิภาพและมีความต่อเนื่อง มีการประเมินติดตามอย่างเป็นระบบ ภาครัฐจึงให้ความสำคัญในการพัฒนาและเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับสถาบันครอบครัว โดยมีนโยบายร่วมมือกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ดำเนินงานสร้างเสริมสุขภาพครอบครัว ซึ่งกำหนดเป้าหมายเฉพาะ 10 ประเด็น ตามทิศทางเป้าหมายและยุทธศาสตร์ระยะ 10 ปี (พ.ศ.2555-2564) คือ “เพิ่มสัดส่วนของครอบครัวอบอุ่น” (จุฑามาศและคณะ, 2559)

ชุมชนในพื้นที่อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ นับเป็นกลุ่มคนที่อยู่ร่วมกันในอาณาบริเวณเดียวกันอย่างอบอุ่น มีการกระทำต่อกันภายใต้บรรทัดฐานเดียวกัน ผู้คนในชุมชนจะมีความรู้สึกเป็นพวกเดียวกัน และมีกลุ่มทางสังคม เช่นละแวกบ้าน หมู่บ้าน ปีกอบบ้าน และหย่อมบ้าน เพื่อช่วยกันแก้ปัญหาและสนองความต้องการของผู้คนในสังคมกลุ่มนั้น ๆ โดยอำเภออมก๋อยเป็นอาณาบริเวณที่อยู่นอกเมือง/ชนบท มีผู้คนอาศัยอยู่ต่อหน่วยพื้นที่น้อย มีชีวิตความเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย ใกล้ชิดกับธรรมชาติ กิจกรรมทางเศรษฐกิจขึ้นอยู่กับเกษตรเป็นสำคัญ ประชาชนที่อยู่ในอำเภออมก๋อย (วารภรณ์, 2551) สภาพสังคมของอำเภออมก๋อยส่วนใหญ่ประชาชนมีการประกอบอาชีพเกษตรกรรม ได้แก่ การปลูกข้าว ทำสวนมะเขือเทศและกะหล่ำปี การเลี้ยงสัตว์ และการทอดผ้า มีการใช้แรงงานในภาคครัวเรือนเป็นหลัก สมาชิกใน

ครอบครัวจะแบ่งงานกันทำ และในละแวกบ้านเดียวกัน ก็มักจะประกอบอาชีพคล้าย ๆ กัน มีวิถีการดำเนินชีวิตที่เหมือนกัน

จากข้อมูลปัญหาในสังคมชนบทของอมก๋อย พบว่ามีปัญหาด้านการศึกษา การทำการเกษตรและปัญหาความยากจน เนื่องจากอยู่ห่างไกลจากศูนย์กลาง การปกครอง จึงทำให้ขาดแคลนสถานศึกษา ครูและอุปกรณ์การสอน การขาดแคลนที่ดินเพื่อใช้ในการทำมาหากิน และการไม่มีกรรมสิทธิ์หรือไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง(สำนักงานเกษตรจังหวัดเชียงใหม่, 2561) ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจว่าสภาพปัญหาที่พบในพื้นที่จะส่งผลต่อสภาพครอบครัวของเกษตรกรหรือไม่อย่างไร โดยอมก๋อยจะเป็นตัวอย่างของชุมชนเกษตรชนบทที่มีวิถีชีวิตเรียบง่าย มีความใกล้ชิดกันมาก แต่มีข้อจำกัดทางการเกษตรและการยกระดับคุณภาพชีวิตอยู่มาก เมื่อครอบครัวเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนา หากจะมองถึงการแก้ปัญหาจึงควรพิจารณาถึงสิ่งที่ส่งผลต่อครอบครัวเป็นอันดับแรก การศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อสภาพครอบครัวของครอบครัวเกษตรกรในอำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ จะทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการวางแผนพัฒนาพื้นที่ในพื้นที่ศึกษาและพื้นที่อื่นที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน

วิธีการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ครอบครัวเกษตรกรทั้งหมดที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลอมก๋อย อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ และขึ้นทะเบียนเกษตรกร จำนวน 4,130 ครัวเรือน (สำนักงานเกษตรจังหวัดเชียงใหม่, 2561) โดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการกำหนดตัวอย่างตามสูตรของ Taro Yamane (1979 อ้างถึงในสุชาติ, 2555) ที่ระดับความเชื่อมั่นที่ 93 % ซึ่งคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างได้ 194 ราย ใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล โดยผ่านการทดสอบหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ตามวิธีของ ครอนบาค (Cronbach) (กัลยา, 2555) มีการกำหนดการศึกษาสภาพครอบครัวของครอบครัวโดยพิจารณาใน 3 ด้าน ตาม

ดัชนีครอบครัวอบอุ่นของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ คือ ความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันในครอบครัว การพึ่งพาตนเองได้ของสมาชิกในครอบครัว และบทบาทหน้าที่ ของตนเองและบทบาทหน้าที่ต่อสมาชิกในครอบครัว (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2551) โดยใช้การแปลผลคะแนนรายข้อและโดยรวมใช้ค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก แบ่งคะแนนเป็น 3 ระดับ ดังนี้ 1) ช่วงคะแนน 1.00-1.66 หมายถึง อยู่ในระดับน้อย 2) ช่วงคะแนน 1.67-2.33 หมายถึง อยู่ในระดับปานกลาง และ 3) ช่วงคะแนน 2.34-3.00 อยู่ในระดับดี ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาเพื่ออธิบายลักษณะของข้อมูล ซึ่งได้แก่ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าสูงสุด (Maximum) ค่าต่ำสุด (Minimum) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) และใช้วิธีวิเคราะห์ถดถอยพหุ (Multiple regression analysis) เพื่อหาความสัมพันธ์ หาปัจจัยที่มีผลต่อสภาพครอบครัวอบอุ่นระหว่างตัวแปร ตัวแปรอิสระหลายตัวกับตัวแปรตามหนึ่งตัว

ผลการศึกษา

ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมบางประการของครอบครัวเกษตรกรในอำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่

ผลการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่เกษตรกรเป็นเพศชาย ร้อยละ 88.1 มีอายุระหว่าง 41-50 ปี อายุเฉลี่ย 45.5 ปี นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 74.2 เกษตรกรไม่ได้รับการศึกษา ร้อยละ 51.0 มีการจดทะเบียนสมรส ร้อยละ 59.3 มีพิธีแต่งงาน ร้อยละ 97.9 อยู่ร่วมกัน ร้อยละ 95.4 เกษตร ส่วนใหญ่ผ่านการแต่งงานมาแล้ว 1 ครั้ง หรือร้อยละ 93.3 แต่งงาน 1 ครั้ง ร้อยละ 32.5 มีสมาชิกในครัวเรือน 4 คน ร้อยละ 42.8 มีบุตรจำนวน 2 คน ร้อยละ 41.2 มีจำนวนแรงงานภาคเกษตร 2 คน มีรายได้เฉลี่ยอยู่ที่ 45,234 บาท/ปี มีแหล่งข้อมูลข่าวสาร ร้อยละ 76.3 ได้รับข้อมูลข่าวสารจากผู้นำชุมชนและหน่วยงานต่าง ๆ และได้รับสิทธิสวัสดิการภาครัฐ 2 สิทธิ ร้อยละ 54.1 (Table 1)

Table 1 The personal information economic and social status of farmers in Omkoi District, Chiang Mai Province (N = 194)

Variable		Frequency	Percent
Sex	Male	171	88.1
	Female	23	11.9
Age	20-30	29	14.9
	31-40	44	22.7
	41-50	51	26.3
	51-60	40	20.6
	61-70	23	11.9
	71-80	6	3.1
	81 years up	1	0.5
$\bar{X}$ = 45.5 year			
Religion	Buddhism	144	74.2
	Christianity	50	25.8
Education level	Uneducated	99	51.0
	Primary school	65	33.5
	Junior high school	20	10.3
	High school	8	4.1
	Diploma	1	0.5
	Bachelor	1	0.5
Marriage	Unregistered marriage	79	40.7
	Register a marriage certificate	115	59.3
Wedding ceremony	Not wedding ceremony	4	2.1
	Have a wedding ceremony	190	97.9
Cohabitation	Not cohabitation	9	4.6
	Stay together	185	95.4
Number of times married	1	181	93.3
	2	13	6.7
Number of household members	2	28	14.4
	3	31	16.0
	4	63	32.5
	5	38	19.6
	>6	34	17.5
Number of children	0	6	3.1
	1	44	22.7
	2	83	42.8
	3	37	19.1
	4	12	6.2
	5	8	4.1
	>6	4	2.1
Number of agricultural workers	1	2	1.0
	2	80	41.2
	3	36	18.6
	4	54	27.8
	5	18	9.3
	>6	4	2.1

Table 1 The personal information economic and social status of farmers in Omkoi District, Chiang Mai Province (N = 194) (Cont.)

Variable		Frequency	Percent
Income (year)	0-20,000	63	32.5
	20,001-40,000	64	33.0
	40,001-60,000	35	18.0
	60,001-80,000	6	3.1
	80,001-100,000	12	6.2
	100,001-120,000	4	2.1
	>120,001	10	5.2
$\bar{M} = 45,234$ year			
Receive sources of news and information from community leaders and various organizations	Not received	46	23.7
	Get news	148	76.3
State welfare	Not received	1	0.5
	1	30	15.5
	2	105	54.1
	3	56	28.9
	4	2	1

ระดับสภาพครอบครัวอบอุ่นของเกษตรกรในอำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่

ผลการศึกษาพบว่า ครอบครัวเกษตรกรในอำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ มีระดับของสภาพครอบครัวอบอุ่นทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านการพึ่งพิงตนเองได้ของสมาชิกในครอบครัวอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 2.62$) ด้าน

ความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันของสมาชิกในครอบครัวอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 2.60$) และด้านการปฏิบัติบทบาทหน้าที่ต่อตนเองและบทบาทหน้าที่ต่อสมาชิกในครอบครัวอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 1.75$) โดยภาพรวมแล้วมีสภาพครอบครัวอบอุ่นอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 2.37$) (Table 2)

Table 2 Level of warm hearted family conditions of farmers in Omkoi District, Chiang Mai Province

Content	Mean	Translate
1) Self-reliance of family members	2.62	Good level
2) Regarding the good relations of family members	2.60	Good level
3) In performing duties and duties towards oneself and family members	1.75	Moderate level
Level of warm hearted family conditions	2.37	Good level

Remark: 1.00 – 1.66 score mean low level
1.67 – 2.33 score mean moderate level
2.34 – 3.00 score mean good level

ปัจจัยที่มีผลต่อสภาพครอบครัวอบอุ่นของครอบครัวเกษตรกรในอำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่

การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อสภาพครอบครัวอบอุ่นของเกษตรกรในอำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ (Y) โดยการใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุ (Multiple Regression Analysis) โดยวิธีคัดเลือกเข้าทั้งหมด (Enterselection) การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แห่งการตัดสินใจเชิงพหุ (Multiple coefficient of determination: R^2) โดยพบว่าค่า R^2 เท่ากับ 0.263 หมายความว่า

ตัวแปรอิสระทั้งหมด สามารถร่วมกันอธิบายตัวแปรตามได้ ร้อยละ 26.3 แสดงให้เห็นว่า จากตัวแปรอิสระทั้งหมด 14 ตัวแปร มีตัวแปรอิสระจำนวน 4 ตัวแปรที่มีผลต่อตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 0.05 ได้แก่ ศาสนา มีผลต่อสภาพครอบครัวอบอุ่นในเชิงลบ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน และการได้รับข้อมูลข่าวสารจากผู้นำชุมชนและหน่วยงานต่างๆ มีผลต่อสภาพครอบครัวอบอุ่นในเชิงบวก (Table 3)

Table 3 Regression coefficient of independent variable with Warm Hearted Family Conditions of Farmers in Omkoi District, Chiang Mai Province

Variable	Unstandardized Coefficients	t	Sig.
(Constant)	2.174	16.301	.000
Religion	-.060	-2.192	.030*
Education Level	.035	2.432	.016*
Number of Household Members	.033	2.439	.016**
Receive sources of news and information from community leaders and various organizations	.157	5.649	.000**
R = 0.513 ^a	R ² = 0.263	SEE = 0.15990	F = 4.573
Sig. of F = 0.000 ^a			

Remark: Significant at *.05, Significant at **.01

วิจารณ์ผลการวิจัย

จากการทดสอบสมมติฐานพบว่า ศาสนามีผลต่อสภาพครอบครัวอบอุ่นในเชิงลบ หมายความว่าครอบครัวเกษตรกรที่นับถือศาสนาพุทธมีระดับความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ระดับการพึ่งพาตนเองของสมาชิกในครอบครัว และระดับบทบาทหน้าที่ของตนเองและบทบาทหน้าที่ต่อสมาชิกในครอบครัวน้อยกว่าครอบครัวเกษตรกรที่นับถือศาสนาคริสต์ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสภาพสังคมและวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปทำให้สมาชิกในครอบครัวมีโอกาสน้อยกว่าในการร่วมกันประกอบศาสนพิธี ขาดโอกาสในการร่วมกันทำกิจกรรม การได้พบปะพูดคุย อบรมสั่งสอนและการปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างให้แก่ลูกหลาน โดยผู้นับถือศาสนาคริสต์ยังคงมีกิจกรรมในการเข้าโบสถ์ร่วมกันทุกวันอาทิตย์ทุกสัปดาห์

ผลการศึกษาที่พบว่า ระดับการศึกษามีผลต่อสภาพครอบครัวอบอุ่นในเชิงบวก หมายความว่าครอบครัวเกษตรกรที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าจะมีระดับความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ระดับการพึ่งพาตนเองของสมาชิกในครอบครัว และระดับบทบาทหน้าที่ของตนเองและบทบาทหน้าที่ต่อสมาชิกในครอบครัวที่มากกว่า โดยการได้รับการศึกษาสามารถนำมาซึ่งโอกาสในการทำงาน การหารายได้ ทำให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ สามารถถ่ายทอดความรู้และให้แนวทางที่ดีแก่สมาชิกในครอบครัว ตลอดจนได้เรียนรู้และเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเอง และบทบาทหน้าที่ที่ตนเองควรมีต่อสมาชิกในครอบครัว การวิเคราะห์ถึงจำนวนสมาชิกในครอบครัวพบว่าจำนวนสมาชิกมีผลต่อสภาพครอบครัวอบอุ่นในเชิงบวก หมายถึง ครอบครัวเกษตรกรที่มีจำนวนสมาชิกมากกว่าจะมีระดับความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

ระดับการพึ่งพาตนเองของสมาชิกในครอบครัว และระดับบทบาทหน้าที่ของตนเองและบทบาทหน้าที่ต่อสมาชิกในครอบครัวที่มากกว่าด้วย เนื่องจากจำนวนสมาชิกที่มากกว่าจะทำให้มีการปฏิสัมพันธ์กันได้มาก หลากหลายช่วงเวลาและช่วงวัย มีการพูดคุยช่วยเหลือดูแล เคารพปัญหาและหาทางแก้ไขร่วมกัน ทำหน้าที่รับผิดชอบของตนเองและแบ่งเบาภาระของครอบครัวร่วมกันได้

ในส่วนของการรับข้อมูลข่าวสารจากผู้นำชุมชนและหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งพบว่า การรับข้อมูลข่าวสารมีผลต่อสภาพครอบครัวอบอุ่น หมายความว่า ครอบครัวเกษตรกรที่ได้รับข้อมูลข่าวสารมากกว่า จะมีระดับความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ระดับการพึ่งพาตนเองของสมาชิกในครอบครัว และระดับบทบาทหน้าที่ของตนเองและบทบาทหน้าที่ต่อสมาชิกในครอบครัวที่มากกว่า เพราะข่าวสารข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้จากหัวหน้าชุมชนและหน่วยงานต่าง ๆ จะทำให้ทราบถึงสถานการณ์การเปลี่ยนแปลง มีประโยชน์ต่อการเตรียมพร้อมรับมือ การแก้ไขปัญหา รวมไปถึงการพัฒนาตนเองของสมาชิกในครอบครัว การได้สื่อสารข้อมูลต่อกัน การได้ติดตามข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อสมาชิกในครอบครัว จะช่วยเสริมสร้างสัมพันธภาพ การพึ่งพาตนเองและการทำหน้าที่ของตนเองให้ดียิ่งขึ้น

สรุปผล และข้อเสนอแนะ

เกษตรกรในอำเภอมกน้อย จังหวัดเชียงใหม่ ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 45 ปี นับถือศาสนาพุทธ เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่ได้รับการศึกษามีการจดทะเบียนสมรสและมีพิธีแต่งงาน อยู่ร่วมกันเป็นครอบครัว มีสมาชิกในครัวเรือน 4 คน มีบุตรครอบครัว 2 คน มีจำนวนแรงงานภาคเกษตร 2 คน รายได้เฉลี่ย 45,234 บาท/ปี ได้รับข้อมูลข่าวสารจากผู้นำชุมชนและหน่วยงานต่าง ๆ และได้รับสิทธิสวัสดิการจากภาครัฐเฉลี่ยคนละ 2 สิทธิ ระดับของสภาพครอบครัวอบอุ่นทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านการพึ่งพิงตนเองได้ของสมาชิกในครอบครัวอยู่ในระดับดี ($\bar{X}=2.62$) ด้านความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันของสมาชิกในครอบครัวอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 2.60$) และด้านการปฏิบัติบทบาทหน้าที่ต่อตนเองและบทบาทหน้าที่ต่อสมาชิกในครอบครัวอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} =$

1.75) โดยภาพรวมแล้วมีสภาพครอบครัวอบอุ่นอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 2.37$) ซึ่งผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า มีตัวแปร 4 ตัวแปร ที่เป็นปัจจัยที่มีผลต่อสภาพครอบครัวอบอุ่นของครอบครัวเกษตรกรในอำเภอมกน้อย จังหวัดเชียงใหม่ คือ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน และการได้รับข้อมูลข่าวสารจากผู้นำชุมชนและหน่วยงานต่าง ๆ มีผลต่อสภาพครอบครัวอบอุ่นในเชิงบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ศาสนา มีผลต่อสภาพครอบครัวอบอุ่นในเชิงลบ และระดับการศึกษา มีผลต่อสภาพครอบครัวอบอุ่นในเชิงบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากผลการศึกษาผู้ศึกษาจึงมีข้อเสนอแนะปัจจัยที่มีผลต่อสภาพครอบครัวอบอุ่นของเกษตรกรในอำเภอมกน้อย จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า 1) ศาสนา ผู้ที่นับถือศาสนาพุทธควรมีการปฏิบัติกิจกรรมร่วมกัน พูดคุยพบปะกันภายในครอบครัวให้มากขึ้น เข้าร่วมพิธีกรรมทางศาสนาให้มากยิ่งขึ้นและควรอบรมสั่งสอนปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างให้แก่ลูกหลาน 2) ระดับการศึกษา ครอบครัวควรส่งเสริมสนับสนุนให้บุตรหลานได้รับการศึกษา นำมาซึ่งสามารถพึ่งพาตนเองได้ สามารถนำความรู้ที่ได้มาสร้างรายได้และสามารถถ่ายทอดความรู้และให้แนวทางที่ดีแก่สมาชิกในครอบครัว 3) จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ควรอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัวขยายไม่ควรแยกครอบครัวเป็นครอบครัวเดี่ยว การอยู่ร่วมกันหลายคนสามารถช่วยเหลือพึ่งพิงกัน แก้ไขปัญหาในครอบครัวและพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน 4) การได้รับข้อมูลข่าวสารจากผู้นำชุมชนและหน่วยงานต่าง ๆ หากมีข่าวสารข้อมูลที่เป็นประโยชน์กับครอบครัวเกษตรกรผู้นำชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรประชาสัมพันธ์อย่างเร่งด่วน อาจมีการนัดประชุมหรือพูดคุยให้ทราบถึงสถานการณ์การเปลี่ยนแปลง ซึ่งเป็นการเตรียมพร้อมรับมือและพร้อมการแก้ไขปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้น ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อสภาพครอบครัวอบอุ่นควรมีการศึกษาพื้นที่อื่นเพิ่มเติมด้วย เนื่องจากเกษตรกรในแต่ละพื้นที่มีลักษณะแตกต่างกันและมีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่ต่างกัน ซึ่งสามารถนำข้อมูลที่ได้มาเปรียบเทียบและทำให้ทราบว่าพื้นที่แต่ละที่นั้นปัจจัยอะไรที่มีผลต่อสภาพครอบครัวอบอุ่นและนำปัจจัยที่ได้มานำมาแก้ไขปัญหาและส่งเสริมพัฒนาให้เกิดครอบครัวอบอุ่นในพื้นที่นั้น

เอกสารอ้างอิง

- กัลยา วานิชย์บัญชา. 2555. การใช้ SPSS for Windows ในการวิเคราะห์ข้อมูล. กรุงเทพฯ: ภาควิชาสถิติ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จุฑามาศ โชติบง และคณะ. 2559. “โครงการสร้างเสริมศักยภาพพ่อแม่และครอบครัวเพื่อเด็กปฐมวัยคุณภาพ”. คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ประจักษ์ พันธุ์ชูเพชร. 2553. เรียนรู้ชีวิตการครองเรือน. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- วรารณณ์ กันทะ. 2551. “ศึกษาการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของชาวไทยเผ่ากะเหรี่ยงบ้านตุงลอย ตำบลอมก๋อย อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่”. นครปฐม : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- สมพร รุ่งเรืองกลกิจ และคณะ. 2547. “สุขภาพจิตครอบครัว”. วารสารสมาคมพยาบาลสาขาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 22, 1 (มกราคม-มีนาคม): 54-56.
- สำนักงานเกษตรจังหวัดเชียงใหม่. 2561. ข้อมูลพื้นฐานเกษตร จังหวัดเชียงใหม่ ปี 2560/61 (ตลอดปี).
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2557. “ความสุขของคนไทยในครึ่งทางแผนพัฒนาที่ 11”. วารสารเศรษฐกิจและสังคม ปีที่ 51 ฉบับที่ 2 เมษายน-มิถุนายน 2557.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2559. ภาวะสังคมไทยไตรมาสสี่และภาพรวมปี2558. ข่าวเศรษฐกิจและสังคม. สำนักพัฒนาฐานข้อมูลและตัวชี้วัดภาวะสังคมปีที่ 13 ฉบับที่ 1 เดือนกุมภาพันธ์ 2559.
- สำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย. 2549. คู่มือการดำเนินงาน ครอบครัวเข้มแข็งสู่เมืองไทยแข็งแรง สำหรับบุคลากรสาธารณสุข. กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข.
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. 2555. ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 15. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนสามลดา จำกัด.